

BALKANLARDA YENİDEN SİLAHLI ÇATIŞMA HAYALETİ DOLAŞIYOR

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2017 / 7

14.02.2017

*Bu makalenin kısaltılmış ve özlü şekli Hurriyet Daily News gazetesinde 13 Şubat 2017 tarihinde yayınlanmıştır.[1]

Köklü tarihi anlaşmazlıklar Balkanlar bölgesinde önemli sorunlar yaratmaya devam ediyor. Son dönemde Batı basınının saygın gazetelerinde yayımlanan haberlerde, bölgede yeniden kan dökülebileceğine dair öngörülerin yer aldığı dikkat çekmektedir.[2] Bu haberlerin odak noktasını Kosova, Bosna-Hersek ve Sırbistan oluşturmaktadır.

Kosova ve Sırbistan arasında son dönemde ortaya çıkan gerilim, 2016 Aralık ayında Kosova Sırplarının Mitrovica şehrinin Arnavut ve Sırp bölgelerini birbirinden ayıran köprünün yanına beton duvar yapmaları ile başlamış, Kosova yetkilileri bu inşaata karşı çıkmışlardır. [3] Bilahare, Sırbistanın savaş suçluları için düzenlediği yakalama emrine istinaden Kosova Kurtuluş Ordusu komutanı ve eski Başbakan Ramush Haridanajın Ocak ayında Fransada göz altına alınması, Sırbistanı intikam peşinde olmakla itham eden Kosova Arnavutlarının protestolarına neden olmuştur.

İki ülke arasındaki gerilim Sırbistanın, son 18 yıllık süre içinde ilk kez kuzey Kosovadaki Mitrovicaya tanıtım amacıyla hazırlandığı belirtilen bir tren gönderme kararı alması ile tırmanmıştır. Söz konusu Rus yapımı yeni tren, çok büyük boyutta, 21 dilde yazılmış Kosova Sırbistandır sloganı ile kaplanmış, içine Sırp-Ortodoks azizlerinin ve kahramanlarının posterleri konulmuştur. Tren Kosovaya varmadan geri dönmüş ve büyük bir kriz son anda önlenmiştir. Bu arada Sırbistan Cumhurbaşkanı Tomislav Nikoliç , Sırplara zarar verilmesi halinde Sırbistan ordusunun Kosovaya gönderileceği tehdidinde bulunmuştur. Sırbistan Cumhurbaşkanının Sırpların öldürülmesi halinde ordumuzu Kosovaya göndeririz ve Priştinenin neden olacağı bir çatışma çok kötü sonuçlanır şeklinde ifadeler kullandığı basın haberlerine yansımıştır. Bunlara cevaben Kosova liderliği ABden olaylar kontrolden çıkmadan Belgradı sakinleştirmesini talep etmiş, bazı Arnavutlar, Kosovanın bağımsızlığını kazanmasından beri ordusunun bulunmaması ve sadece

paramiliter bir güce sahip olunması nedeniyle Kosova Kurtuluş Ordusunun yeniden kurulmasından söz etmeye başlamışlardır.[4]

Diğer taraftan, Rusya Federasyonu kısa bir süre önce Sırbistana 60 zırhlı savaş aracı (yarıdan fazlası T-72 tankı) ve altı adet MİG-29 savaş uçağından oluşan modern silahlar hibe etmiştir. Bunun yansıra, Rusya, Belarus ve Sırbistan iki ay önce Sırbistan topraklarında Slav Kardeşliği isimli bir ortak askeri tatbikat icra etmişlerdir. 700den fazla askerin katıldığı tatbikatta helikopter saldırıları ve isyancı üslerine temsili taarruz yapılmıştır. Bu tatbikatın başlaması, NATOnun Karadağda icra ettiği, sel baskını ve kimyasal silah taarruzu gibi acil durumlara yönelik, yedi NATO ülkesi ve Sırbistan dahil 10 ortak ülkeden 680 silahsız askerin katıldığı tatbikatın kapanışıyla aynı zamana denk düşmüştür.[5]

Sırbistan ile Kosova arasındaki gerginliği takiben AB Dışişleri ve Güvenlik Politikaları Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini Sırbistan ve Kosova liderlerini, iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmesi için yürütülen diyalog kapsamında Brüksele davet etmiştir.[6] AB tarafından bu konuda son olarak yapılan açıklama, 24 Ocak 2017 tarihindeki toplantıdan sonra 1 Şubat 2017 tarihinde yapılan diyalog toplantısında Kosova ve Sırbistan Cumhurbaşkanları Hashim Tachi ve Tomislav Nikoliç ile Başbakanlar Isa Mustafa ve Aleksandar Vucicin Diyalog kapsamında birlikte çalışma hususundaki tam mutabakatlarını teyit ettiklerine işaret etmektedir.

Bu bağlamda, ABnin tırmanan gerginliğe müdahale etmesinin, Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrovun Kosova-Sırbistan gerginliği ile ilgili olarak yaptığı beyanlarla aynı zamana rastlaması oldukça dikkat çekicidir. Lavrov, 2016 yılındaki Rus dış politikasını değerlendirmek üzere düzenlediği basın toplantısında bu konu ile ilgili bir soruyu cevaplarken ☀ bu sorunlar büyük ölçüde yeni, modern ve Hristiyanlık sonrası sözde Avrupa değerlerini Balkan ülkelerine dayatmaya çalışanlar tarafından yaratılmıştır. Bu konuda hiçbir şüphem yok. şeklinde beyanlarda bulunmuştur. Ayrıca ☀ söyleyebileceğim tek husus, ABnin durumu sakinleştirmesi ve Brükselin aracılığıyla mutabık kalınan Belgrad-Priştine anlaşmasının uygulanmasını sağlamak için gerekli önlemleri almasıdır. diyerek, Sırbistanın esas müttefiki ve Balkanlardaki Slav-Ortodoks nüfusun koruyucusu olarak ABye, Balkanlarda ABnin kendi kararıyla üstlendiği sorumlulukları hatırlatmıştır. [7]

Balkanlardaki bir diğer gerilim noktası Bosna-Hersektir. Bosna, 1995 sonlarında imzalanan Dayton Barış Anlaşmasının yarattığı zayıf devlet sisteminin neden olduğu sıkıntıları hala yaşamaktadır. Dayton sistemi esas amacı olan kan akmasını durdurmayı başarmışsa da mevcut etnik bölünmeyi sadece dondurmuştur. Dayton sistemine göre Bosna-Hersek zayıf bir merkezi hükümete ve Bosna-Hersek Federasyonu ile Sırp Cumhuriyeti isimli iki entiteye sahiptir. Bu sistem içinde Boşnaklar daha merkezi bir idare sistemi isterken, Sırplar daha fazla özerklik, Hırvatlar ise Mostar çevresinde üçüncü bir entite elde etmeye çalışmaktadırlar. Uluslararası bir yapı olan Bosna--Hersek Barışı Uygulama Konseyi, Dayton Barış Anlaşmasının uygulanmasından sorumludur. Barışı Uygulama Konseyinin bir Yürütme Kurulu mevcuttur. Yüksek Temsilcinin başkanlık yaptığı söz konusu Yürütme Kurulunda Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, İtalya, Japonya, Rusya, İngiltere, ABD, AB Dönem Başkanlığı, AB Komisyonu ve İslam İşbirliği Teşkilatını temsilen Türkiye yer almaktadır.

Bosna-Hersekin bir entitesi olan Sırp Cumhuriyeti daha fazla özerklik ve koşullar elverdiği takdirde bağımsızlık elde etmek için var olduğu süre içinde değişik konularda birçok kez referandumu araç olarak kullanmıştır. Sırp Cumhuriyeti Günü olarak isimlendirilen Sırp Cumhuriyeti Ulusal Günü referandumu 25 Eylül 2016 tarihinde yapılmıştır. Bosna-Hersek Anayasa Mahkemesinin daha önce 26 Kasın 2015 tarihinde, entitede yaşayan Sırp olmayanlara karşı ayrımcılık olarak nitelendirerek anılan günün tatil olmasını Anayasaya aykırı bulmasına rağmen 9 Ocak Sırp Cumhuriyeti Günü olarak ilan edilmiştir. Söz konusu tarih bir Ortodoks bayramına ve Bosna Sırp Cumhuriyetinin 1992de ilan edildiği tarihe rastlamaktatadır. Tatil günü ilan edilen 9 Ocakta Bosna Sırp Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Milorad Dodik öncülüğünde kutlamalar yapılmıştır. Bu arada ABD Hazine Bakanlığı Milorad Dodike yaptırım uygulanması kararı almıştır. ABD'nin Saraybosna Büyükelçiliğinden bu konuda yapılan yazılı açıklamada, yaptırım kararının Milorad Dodik'in Bosna Hersek Anayasa Mahkemesinin kararlarına karşı gelmesi nedeniyle alındığı, ABD Hazine Bakanlığına bağlı Yabancıların Mal Varlıklarının Kontrolü Ofisinin, Dışişleri Bakanlığı ile istişare ederek Dayton Barış Antlaşması'nın hükümlerinin yerine getirilmesine engel olduğu ve tehlike arz ettiği gerekçesiyle Dodik'e yaptırım uygulanmasının kararlaştırıldığı bildirilmiştir. (Anadolu Ajansı 18 Ocak2017. Muhabir Kayhan Gül -Sanela Crnosanin).

Bu kararı takiben Milorad Dodik ABDnin Bosna-Hersek Büyükelçisinin Bosnalı Sırpların ispat edilmiş düşmanı olduğunu açıklamış, Büyükelçinin Sırp Cumhuriyetinde istenilmediğini belirtmiştir. Yüksek Temsilci Valentin İnzko kararı memnuniyetle karşıladığın açıklamış, buna karşılık AB Bosna-Hersek Temsilciliği yaptırım uygulanmasının öngörülmediği yolunda açıklamada bulunmuştur.

Bosna-Hersekte ortaya çıkan son gelişmeler, Bosna Sırplarının Sırp Cumhuriyetinin Dayton Anlaşmasından ayrılması konusundaki isteklerinde bir değişiklik olmadığını çok açık biçimde göstermiştir. Sırp Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Milorad Dodikin Dayton sisteminden ayrılmak konusundaki tehditlerini hayal olarak nitelendirmek mümkün değildir. ABnin Bosna-Hersekte takip ettiği politikanın ve Bosna-Hersekin gelecekte ABye üye olması beklentisinin bir havuç olarak kullanılmasının, Milorad Dodiki bağımsızlık isteklerinden vazgeçiremediği görülmektedir.

Eski Yugoslavyanın dağılmasından itibaren ABD Balkanlardaki gelişmelerde hep en ön planda yer almış ve ABDnin seçimleri ve tercihleri mevcut statükoyu şekillendirmiştir. ABDde yeni bir yönetim iş başına gelmiştir. Yeni ABD Başkanı Donald Trumpın, soyutlayıcı yalnızlık politikası yönündeki yaklaşımları nedeniyle, Balkanlara özel bir ilgisi olmadığı görülmektedir. Donald Trumpın bölgeye ilgisiz kalması ve Batı Balkanlardaki batı dünyası sorumluluğunu açıkça veya zımni biçimde Avrupaya veya daha açıkçası Avrupa Birliğine devretmesi halinde, bölgede yeni bir stratejik hesabın ortaya çıkabileceği söylenebilir. Bu bağlamda, Avrupalıların Balkanlar ile ilgili birçok konuda aynı düşünceye sahip olmadıklarının belirtilmesi gerekir. Örneğin Kosova hala bütün AB ülkeleri tarafından tanınmamaktadır. Bunun yansıra, ABnin genişleme bağlamında sadece Batı Balkanlar üzerinde durması ve Balkanların bütünselliğinde derin bölünmeler yaratması, ABnin Batı Balkanlarda uzun dönemli kalıcı istikrar sağlamasının önünde önemli bir engeldir. ABnin, bölgedeki kökleri çok derinde olan tarihi ihtilaflar ile tek başına uğraşması mümkün görünmemektedir. Brexit oylaması ve İngilterenin ABden ayrılacak olması, ABnin işini

daha da zorlaştırmaktadır. Diğer taraftan, NATOnun bölgede yakın zamanda genişlemesi de beklenmemektedir. (Karadağ istisna olabilir) ABD her zaman NATOda lokomotif işlevini görmüştür. ABDnin Balkanlardan bütünüyle veya kısmen çekilmeye karar vermesi halinde, ABnin ve ABnin ana oyuncusu Almanyanın Batı Balkanların sorunları ile baş etmesi, yukarında belirtildiği gibi, mümkün değildir. Bölgede bu gelişmeler nedeniyle bir boşluk oluşması halinde, Rusyanın ve Sırbistanın liderliğinde oluşan Slav-Ortodoks bloğu, tarihi Balkan satrancının esas kazananı olacaktır. Bu bloğun bölgeye hâkim olmasının Kosova nın ve Bosna-Hersekin parçalanması sonucunu doğurması olasılığı bulunmaktadır. Böyle bir durumun ortaya çıkması, Batı Balkanların Balkanlaştırılması anlamına gelecektir.

[1] Teoman Ertuğrul Tulun, The Balkanization of the Western Balkans, Hurriyet Daily News, 13 February 2017, http://www.hurriyetdailynews.com/the-balkanization-of-the-western-balkans.aspx?pageID=449&nID=109665&NewsCatID=396

[2] Dejan Anastasijevic, Stirring up the Spectre of New Balkan Wars, Balkan Insight, 30 Jan 17.

[3] Maja Zivanovic, Kosovo, Serbia Presidents Meet to Ease Tensions, Balkan Insight, 24 Jan 17.

[4] Kosovo angered by Serbia's 'provocative' train, Euronews, http://www.euronews.com/2017/01/14/kosovo-angered-by-serbia-s-provocative-train; Denis MacShane, How Donald Trump could end up accidentally reigniting conflict in the Balkans The Independent, http://www.independent.co.uk/voices/donald-trump-president-balkans-frederica-mogherini-serbia-kosovo-a7541191.html; John R. Schindler, President Trumps First Foreign Policy Crisis: Balkan War Drums Beat Again Observer, http://observer.com/2017/01/nato-deploying-troops-poland-baltics-vladimir-putin/; "If Serbs are killed, we'll send army to Kosovo" □ president, B92, http://www.b92.net/eng/news/politics.php?yyyy=2017&mm=01&dd=15&nav_id=100237

[5] Aleksandar Vasovic, Serbia hosts joint military exercises with Russia Reuters, http://in.reuters.com/article/serbia-defence-russia-idINL8N1D43PY

[6] Statement by the HRVP Federica Mogherini on the most recent announcement of 3,000 new settlement units in the West Bank, European Union External Action, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/19698/Statement%20by%20the%20HRVP%20Federica%20Mogherini%20on%20the%20

[7] Foreign Minister Sergey Lavrovs remarks and answers to media questions at a news conference on the results of Russian diplomacy in 2016, Moscow January 17, 2017, The

Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, http://www.mid.ru/en/foreign_policy/news/-asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2599609.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "BALKANLARDA YENİDEN SİLAHLI ÇATIŞMA HAYALETİ DOLAŞIYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2017 / 7. Şubat 14. Erişim Kasım 01, 2026. https://avimbulten.org/tr/Analiz/BALKANLARDA-YENIDEN-SILAHLI-CATISMA-HAYALETI-DOLASIYOR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır